

III КОНГРЕС ВЕТЕРИНАРА И ВЕТЕРИНАРСКИХ ТЕХНИЧАРА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Послије I конгреса у Загребу 1953. и II у Београду 1959, Конгрес ветеринара и ветеринарских техничара који је одржан у Сарајеву од 16. до 18. марта о. г. трећа је по реду стручна манифестација ове врсте коју је организовао Савез ветеринара и ветеринарских техничара Југославије од рата до да нас. На овом Конгресу, којему је, поред домаћих и иностраних гостију — представника ветеринарских факултета, академија и института, присуствовало око 1 300 ветеринара и ветеринарских техничара из свих наших република, сумирали су напори и резултати које је пре дузимала и постигла ветеринарска служба Југославије у седмогодишњем раздобљу од II до III конгреса.

Рад Конгреса одвијао се у пленуму, секцијама и подсекцијама. У тим форумима поднесено је око 250 реферата и кореферата из свих области стручног дјеловања ветеринарске службе. Кроз четири пленарна реферата приказано је стање ветеринарске службе у земљи, резултати које је она постигла у појединим доменима њеног стручног рада и перспективне могућности њеног даљег развоја.

Пленарни реферати указали су такође, и на улогу ветеринарске службе у заштити људског здравља, на њен допринос унапређивању сточарске производње и научна достигнућа у рјешавању многих стручних питања која су била од интереса за заједницу. Они су указали, поред тога, и на неке организационе проблеме које служба између два Конгреса није успјела

да ријеша на начин који би јој најбоље омогућио да са истим напорима постиже још веће резултате.

У осталим рефератима — у секцијама и подсекцијама — разматрани су производно здравствени аспекти производње коња, говеда, свиња и живине: продукција и репродукција, заразне и паразитарне болести, патологија и терапија домаћих животиња, технологија и хигијена животињих намирница животињског поријекла и друга питања. У секцији за организационо-кадровска питања реферати су се односили на проблеме организације службе, изобразбу и стручно усавршавање ветеринарског кадра, научне институције и њихов рад, и на друга питања од значаја за унапређивање ветеринарске науке и праксе.

Сви реферати и кореферати били су праћени исцрпном дискусијом која је допринијела да се по једина стручна питања и проблеми о којима се расправљало што потпуније разјасне и сагледају. И у рефератима и дискусији доминирали су питања која су се односила на кључне проблеме, као што су: организација службе, законски прописи, финансирање оних стручних дјелатности за које је заједница посебно заинтересована, а такође и кадровско и нека друга питања.

Пошто је председник Организационог одбора проф. др Етхем Чамо одржао краћу уводну ријеч о значају одржавања III конгреса ветеринара и ветеринарских техничара Југославије, свечани дио рада Конгреса почео је читањем поздравног телеграма који је учесни-

цима Конгреса упутио предсједник Републике друг Тито. Послије избора радног предсједништва и поздравних ријечи које су Конгресу упутили: Душан Мугоша, предсједник Одбора за пољопривреду Савезне Народне скупштине, предсједник Градског вијећа Сарајева инж. Воја Јоксимовић, проф. др Вилхелм Шулице, ректор Високе ветеринарске школе у Хамоверу, др Варнађи Ласео, ректор Високе ветеринарске школе у Будимпешти, проф. др Јан Хаворка у име Чехословачке Академије наука, др Јанијак Маријан у име Савеза швајцарских ветеринара, др Едуард Кулач, продекан Ветеринарског факултета из Брна, и предсједник Савеза пољопривредних инжењера и техничара СФРЈ инж. Лука Петковић, — подијелене су плакете са дипломама извјесном броју научних и стручних радника и ветеринарских институција којима је одато јавно признање за посебне заслуге на унапређивању ветеринарске службе у нашој земљи.

Конгрес је био добро организован и припремљен и чланови Организационог одбора уложили су много труда да учесницима омогуће не само праћење рада Конгреса него и пријатан боравак у Сарајеву за

вријеме његовог одржавања. У згради Радничког универзитета, где су поднели пленарни реферати, поред разгледања експоната о развоју ветеринарске службе у појединим републикама изложеним у колоарима, узорака и проспеката најновијих стручних публикација и хемофармацеутских препарата које су били изложили заступници појединих издавачких кућа и фабрика из земље и иностранства. — у посебном одјељењу Радничког универзитета била је отворена и изложба уметничких радова појединих ветеринара који се узгредно баве и сликарством. Међу изложеним радовима било је и таквих који су због своје уметничке вриједности и оригиналности привукли нарочиту пажњу гледаоца.

У току Конгреса организован је и пријем одређеног броја делегата код П. предсједника Скупштине СР Босне и Херцеговине, п. предсједника Извршног вијећа и предсједника градске скупштине Сарајева.

Послије прочитаног поздравног телеграма упућеног предсједнику Републике Маршалу Титу, Конгрес је завршен читањем и једногласним усвајањем следећих закључака:

III КОНГРЕСА ВЕТЕРИНАРА И ВЕТЕРИНАРСКИХ ТЕХНИЧАРА СФРЈ

III конгрес ветеринара и ветеринарских техничара Социјалистичке Федеративне Републике Југославије одржава се у периоду провођења привредне и друштвене реформе, у периоду одлучног заокрета према даљем разрјешавању проблема нашег развојка.

Увођењем мјера привредне реформе односи у свим привредним гранама, а посебно у пољопривреди почели су се мијењати. Одлучна оријентација према модернизацији производње и према савременој технологији и организацији рада, према бољем коришћењу средстава и њиховом бржем обраћању и према прилагођавању новој структури потрошње и тржишта, као и у осталој привреди осјетили су се и у

пољопривреди. Привредном реформом побољшани су услови привређивања и материјални положај произвођача у пољопривреди. Тиме су створене могућности да радне организације и у пољопривреди одлучније утичу на свој даљи развој и проширену репродукцију. Овакав курс је омогућио да пољопривредне организације могу своје послове да заснивају на економским основама и да се самоуправљање у њима развије потпуније, као и да остварују принципе рентабилног инвестирања и рационалног привређивања, постижу високе приносе и повећају продуктивност рада.

Надаље, заинтересованост индивидуалних произвођача огледа се у могућности да знатно повећавају

своје дохотке подизањем производње и продуктивности рада нарочито у сточарству, у производној сарадњи са радним организацијама. Напорима у правцу стабилизације тржишта и системом гарантованих и минималних откупних цијена омогућује се стабилност производње и ефикаснији пласман пољопривредних производа. Тиме ће бити омогућено да се и пољопривреда укључи у међународну подјелу рада помоћу извоза под истим условима и располагање страним средствима плаћања као што располажу и остале привредне организације. У Посљедње вријеме у пољопривреди се све више стабилизује нов квалитетни процес који се огледа у томе што задруге стварно значе удруживање друштвене производње са индивидуалним радом сељака и што перспективу укрупњавања и подруштвовљења пољопривреде видимо у већој сарадњи Друштвеног сектора и индивидуалних произвођача.

Надаље, савремено организована производња захтјева да се посебна пажња посвети организацији и активности научне и стручне службе, образовању и сталном усавршавању кадрова и непосредних произвођача.

Развој пољопривреде је доказао да се у циљу што прије примјене савремене технологије мора да развија што ефикаснија стручна служба и што квршиће њена веза са радним организацијама и организованој производњом уопште.

У тако јасно зацртаним тежишјама развјетка привредне реформе ветеринарска дјелатност у свим својим видовима налази своје мјесто и обавезе и види перспективе свог даљег развјетка. У таквом кретању и у општем курсу обрачуна са примитивизмом и са стихијом ветеринарска дјелатност не само да се практично укључује у те токове већ она постаје још више одлучан чинилац у даљем унапређивању сточне производње. Баш та чињеница налаже да се ветеринарској дјелатности отворе путеве развоја ослобађајући је административно бирократских утицаја и вје штачки створене дезорганизације на одређеним подручјима препуш-

тајући ветеринарским радницима право да изнађу најприкладније облике свог организованог рада.

Привредна реформа тражи још масовније и ефикасније укључивање носилаца савремене технологије у сточној производњи, а међу њима одлучну улогу имају ветеринарски кадрови. Никаквим правилним ветеринарским кадровима не може се оспорити право ни ова веза да се још више укључују у производни процес сточне производње.

а) Јавна ветеринарска дјелатност

Производна сарадња постала је одлучујући чинилац подруштвовљавања пољопривреде, укључивање индивидуалних произвођача у друштвену подјелу рада и пораста робне производње. У таквим односима морају се у пуној мјери подржавати економски интереси радних организација и индивидуалних произвођача што изискују и повећање производње и продуктивности рада на индивидуалним господарствима. Са аспекта развоја сточне производње очито је да се цје докупно привредно подручје земље укључује у такав правац и да захтјева да се подруштвовљањем производње друштво више заинтересује за стварање предуслова за остварење тих настојања. Један од основних таквих предуслова јесте ликвидација неких сточних заразних, паразитарних и узгојних болести и организована и јавна ветеринарска служба која ће бити кадра да својом организацијом, финансијским обезбјеђењем и квалификованим кадром буде пуна гаранција друштву и привреди за трајно повољно епизоотиолошку ситуацију у земљи.

Да би се остварила таква друштвена и привредна потреба земље, морамо бити начисто с тим да се мора на подручју цијеле земље обезбједити јединство ветеринарског дјеловања. Пракса је већ у два на врата тако убједљиво то доказала да би продужење садашњег стања било само штетан и непожељан експеримент који наноси огромне

штете našoj заједници. У федерацији је нужан одговарајући управни ветеринарски орган као и социјалистичким републикама, који ће својим управним и конкретним функцијама обезбјеђивати јединствено провођење вет. мјера.

Уз ту обавезу друштвене заједнице, која се законом мора регулисати, потребно је створити солидну материјалну основу организованом раду, јер се он без материјалне базе не може реализовати.

Посебно се истиче да нема одређеног и устаљеног система финансирања на бази кога би се мјере и акције цјеловито, благовремено и синхронно могле заснивати на ширим територијама и циљу искорјењивања неких и сузбијања осталих заразних и паразитарних болести. Таква активност не може зависити од моменталних расположења и могућности појединих држалаца стоке, а исто тако је очито да и друштвено-политичке заједнице не могу бити искључиви платиоци таквих акција. Па ипак, чињеница је да данас у пракси произвођачи уче ствају са више од 80% у сузбијању заразних болести. Ако већ произвођачи уложу средства у ту сврху онда то треба да чине на одређени начин, који је најкориснији у првом реду за њих, а и за општу ствар сузбијања зараза — а то је да се формирају фондови. Садашњи извори назначени у закону недовољни су да би се остварило организовано провођење планског сузбијања односно искорјењивања зараза и њих треба проширити. Материјално обезбјеђивање те тако више дјелатности уз ажурну инспекцијску службу омогућило би пријаву сваке појаве заразних болести од стране теренске службе, слања материјала на претрагу, и др.

Оперативна служба која је носи лац мјера у сузбијању и спречавању сточних зараза мора бити и материјално стимулисана и плаћена за тај посао, и то за све радње које обавља, од појаве до дијагностичкирања и до завршне дезинфекције и одјаве болести и њихове превенције. То сада није тако и стога има одраза на стање и појаве не

ких, економски нарочито значајних болести и зооноза.

Ветеринарска инспекција, ослобођена свих оперативних послова, преузимањем функције надзора над тим радом и над свим другим пословима и бригом за провођење законом одређених мјера, нашле би пун садржај рада и оправдала своју друштвену функцију.

У тако организованом послу наше специјалистичке и дијагностичке установе имају своје истакнуто мјесто.

Тако организована јавна ветеринарска служба, чији су носиоци са мостални управно контролни органи друштвено политичких заједница и оперативна дијагностичка служба ветеринарских радних организација (заводи, дијагностичке станице, ветеринарских центри и као основни оперативни органи, ветеринарске станице), могла би са локалном инспекцијском службом у кратком року ликвидирати најзначајније заразе. Осим тога била би кадра да одржава оптималну епизоотолошку ситуацију у земљи да буде одлучај фактор у организацији превентивних акција за очување здравља људи заједно са здравственом службом и квалитетном новом виду.

На тај начин организована јавна ветеринарска служба, укључујући у њу и оперативну службу — ветеринарску станицу, јесте у нашем друштвеном економском развоју адекватно рјешење за односе у пољопривреди и на селу и опште и снажно оруђе у провођењу аграрне политике.

Из свега што је изнијето јасно произилази да задруге као привредне организације не би требале бити организатори и носиоци јавне ветеринарске дјелатности, већ да, према потреби, могу организовати ветеринарску службу радне организације, за своје пословне потребе, са јасно одређеним задацима и обавезама у октопу организоване јавне ветеринарске дјелатности на нивоу комуне односно друштвено-политичке заједнице.

Оваква организација јавне ветеринарске дјелатности намеће се још више у овом моменту, јер за-

једница очекује у наредном периоду знатне резултате у области сточне производње. Познато је да ће се према друштвеном плану 1966/1967. године развој пољопривредне производње орјентисати на интензификацију и на бржи пораст продуктивности раћа. Водрће се политика економског јачања, интензификације и развоја друштвених господарстава, и политика развијања производне сарадње радних организација са индивидуалним произвођачима. Исто тако битан утицај на развој производње индивидуалних произвођача и у кооперацији имаће стручне службе. Има услова да се у наредном периоду ефикасније и шире користе потенцијали у брдско-планинским подручјима. Очекује се да ће се до 1970. године пољопривредна производња на тај начин повећати према просјеку 1964/1965. г. за око 25%, односно по стопи раста од око 4,8%. Ако то сагледамо кроз биланс сточне производње, онда се види да производња меса треба да се повећа за 33%, односно од 698.000 тона на 965.000 тона. То практично значи да ће се потрошња по становнику од садашњих 29 кг. повећати са рибом на 37 до 39 кг. Количине млијека треба да се повећају од 2.400 хиљада литара (просјек 1964/1965) на 3.200 хиљада литара или за 38% у 1970. години.

Ветеринарски радници наше земље с правом очекују да ће покренута питања бити предмет озбиљних разматрања од најмјеродавнијих фактора и да ће ставови Ш конгреса по тим питањима бити уважени и усвојени. Сви они који сумњају у способност ветеринарских радника да ветеринарску дјелатност у нашој земљи прилагоде захтјевима реформе на погрешном су путу. Више од 5.000 ветеринарских радника, техничара, стручњака специјалиста и научних радника не могу се свести на просте извршиоце послова који им се намећу да их обављају под неадекватним условима. У области сточне производње и здравствено заштите стоке и здравља људи ми тражимо не само у извршавању одређених послова већ у планирању тих послова, одно мјесто које ветеринар

ским радницима припада према доадашњој активности и резултатима које су остварили. Ветеринарски радници не желе тиме да се затварају у своје стручне оквире, него у складу са дубоким промјенама друштвене и привредне реформе желе да обезбједе себи адекватне позиције што ће им омогућити да на најсавременији начин буду фактор унапређења дјелатности којом се баве. Тек у таквим условима слободног дјеловања могу ветеринари и ветеринарски техничари до максимума развијати своје стручне, практичне, дијагностичке, научно-истраживачке и специјалистичке могућности и бити од пуне користи нашој привреди и друштву и одговорати за своје дјеловање.

I

Ш Конгрес ветеринара и ветеринарских техничара Југославије полазећи од задатака и услова за њихово извршење, а који стоје пред ветеринарском организацијом као целином, констатује слиједеће:

— Основни задаци ветеринарске службе у Југославији се састоје: у сузбијању сточних заразних и паразитарних болести, у чувању људског здравља сузбијањем зооноза, прегледом стоке за клање, контролом и производњом меса и осталих животних намирница животињског поријекла, те унапређењем сточарске производње.

— За извршење наведених задатака, ветеринарска служба треба да буде одговорна и зато треба да обезбједи стручну, оперативну и материјалну самосталност на свим нивоима друштвене заједнице тј. у радним организацијама, комуни, републици, и федерацији.

Анализирајући досадашњи рад и стање у ветеринарској дјелатности, Ш Конгрес ветеринара и ветеринарских техничара констатовао је, поред евидентних успеха и одређене слабости и то нарочито у области сузбијања сточних зараза. Те слабости су произиле углавном услед неадекватног рјешавања неких питања у Основном закону о мјерама за унапређивање сточарства и о здравственој заштити сто

ке и одговарајућим републичким законима и пратећим прописима.

На основу саслушаних реферата и дискусија III Конгрес ветеринара и ветеринарских техничара закључује:

1) Да се ревидира или донесе нов ви основни закон о мјерама за унапређење сточарства и о здравственој заштити стоке те на његовој основи да се издају и прописи који ће садржавати и слиједити одредбе:

а) да је обавезно пријављивање и сузбијање заразних болести уз обавезну ликвидацију жаринга на терет ветеринарских фондова.

б) да се федерација више ангажује на провођењу и усмјеравању заједничких планова сузбијања и искорјењивања одређених сточних заразних болести које су крупан здравствени и економски проблем за цијелу земљу.

ц) да се законом децидирано одреди да ветеринарске установе и кадрови обавезно проводе прописану здравствену заштиту стоке и ветеринарско санитарне мјере.

д) да се прошире извори финансирања ветеринарских фондова у циљу производње законских одредаба и накнаде штете настале сузбијањем заразних болести.

е) да се ветеринарској инспекцији повјере искључиво послови надзора и контроле.

ф) да се обављање ветеринарско-санитарних прегледа животних на мјерици повјери ветеринарским установама.

г) да се промет стоке, сточних произвођача, сировина и отпадака регулише на савремен начин, како би се обезбједило повољно епизоотиолошко стање и како би смо га што више приближили критеријумима који владају у развијеним земљама а којима имамо интензивну робну размјену.

х) да се дојасу недавно донешени савезни и републички прописи који административно искључују ветеринаре из сточарства и да се ветеринарима омогући да послове сточарског инспектора врше равноправно као и дипломирани агрономи.

2) Да се у циљу регулисања низа неријешених питања као што су:

врста и статус ветеринарских установа као носилаца јавне дјелатности, регулисању статуса ветеринарских радника (њихових звања, специјалности, стручних и специјалних испита и др.) донесе Општи закон о ветеринарској дјелатности и о ветеринарској служби.

3) Да се у духу предстојеће организације савезне управе оснује одговарајући управни ветеринарски орган уз припадајући кадар, који ће уз подршку ветеринарске организације моћи да квалитетно и одговорно преузме послове који спадају у домен федерације и задатке који проистичу из вањских обавеза о сарадњи у области ветеринарства са другим земљама и са међународним организацијама.

Да се у социјалистичким републикама оснују такви органи управе за послове ветеринарства уколико их још нема.

4) Да се замоли Савезно Извршно вијеће да последице овог конгреса организује савезно сајетовање представника републичких сектора рижата за пољопривреду, ветеринарских радника и стручних организација, на коме би се конкретно сагледала процедура рјешавања изнијетих предлога.

5) Да Савез ветеринара и ветеринарских техничара Југославије и сви републички савез и друштва стављају на дневни ред сваку деформацију које се дешавају у ветеринарској служби, да их отворено износе и да раде око даљег учвршћења угледа ветеринара и етике у дјеловању ветеринара.

6) У циљу стварања прикладне ветеринарске организације, адекватне производним односима треба подстицати интеграцију историјских ветеринарских установа за одређено производно и епизоотиолошко подручје. Исто тако треба вршити специјализацију кадрова и јачати специјалистичке установе у циљу унапређења ветеринарске дјелатности у цјелини.

7) Наши савези и друштва треба да се у пуној мјери ангажују око реализације ових и других предлога на свим нивоима и се у будућем раду више окрену потребама проблемима свога чланства, како би свиветеринарски радници још ви-

ше osjetili svoju društveno stručnu organizaciju i u njoj bili još aktivniji članovi.

8) Savezi društava, društva i cijela služba treba da prisnije razvijaju saradnju sa analognim stručnim organizacijama i službama, prvenstveno агронома и лекара, у рјешавању додирних или заједничких задатака и проблема.

II

У области научно истраживачког рада и примјене научних достигнућа у пракси постигнути су значајни резултати на рјешавању проблема здравствене заштите и стојарства. За даљи прогрес ветеринарске науке потребно је у наредном периоду учинити слиједеће:

1) Усмјерити развој институцијске базе у смислу стварања јачих истраживачких центара, било интеграцијом постојећих мањих установа или усмјеравањем института у правцу специјализације нарочито за област вирусологије, физиологије исхране као и генетике и селекције. Потребна је такође интензивнија координација истраживања у републичким и савезним размјерама.

2) Радити на постизању већег утицаја научних установа у дефинисању политике научног рада у нашој земљи. Ово се може постићи учешћем представника Заједнице ветеринарских научно-истраживачких института у Савезном савјету за координацију научних дјелатности. Сматрамо да би било корисно формирати самосталну комисију за област ветеринарских наука.

3) Стварати услове стабилнијег финансирања научног рада, с обзиром да су досадашња средства била премалена и притицала веома нередовито и недовољно, што је доводило до великих поремећаја у раду наших установа. Предлаже се акумулација средстава за научни рад из пољопривреде доприносом по катастру, по јединици стојарског производа или на сличан начин. Такође се упућују институти на активније директно уговарање са привредом истраживачких пројеката.

III

1) Производња и потрошња намирица животног поријекла чине огромне скокове у свијету и код нас. Ради великих захтјева за овим хранливима, ова грана је добила и у развоју наше привреде посебно мјесто. Нарочито је развој месне индустрије имао нагли раст. Са друге стране, наслеђе прошлости у овој грани производње, остварило је навике и трагове нехигијенске и техничке нецјелискодне производње. Брз раст производње, увођење нових поступака и производа (нови материјали за опрему, нови стројеви и апарати, борба за висок ниво хигијене, присиљава ову грану да стално прати развој ове групације у свијету. У овако врло различитим условима и захтјевима производње, ветеринари имају посебно важну улогу, да уочавају основне проблеме и оријентису снаге на њиховом рјешавању. Зато је и задатак ветеринарске службе у овој грани да проучава садашње проблеме и стања на основу којих треба зацртати перспективе и потребе развоја ове области дјелатности.

Из тих разлога, хитно је потребно посветити посебну пажњу адаптирању и изградњу локалних клаоница. У индустријским клаоницама се првенствено оријентисати на догађају одјељења за прераду. О специјализацији производње и поједином објектима, о механизацији и аутоматизацији технолошких процеса уз високи ниво хигијене (производње) и производа треба стално водити рачуна.

Паковање, транспорт и дистрибуција представљају битне услове за одрживост и квалитет производа, те и о тим проблемима треба посветити потребну бригу. Улога ветеринара у индустрији намирица анималног поријекла је врло разноврсна и значајна. Из тих разлога је потребно израдити потпуније и јединствене планове и програме наставе трећег ступња. Исто тако треба активирати рад Секције за хигијену и технологију намирица Савеза Друштва ветеринара да зацртава политику научног усавршавања и проблема кадрова у овој производњи.

2) У циљу ефикасне заштите људског здравља потребно је ветеринарско-здравствени надзор над анималним намирницама јединствено организовати и спроводити по једнаким прописима на цијелој територији наше земље, јер се и промет свих намирница врши несметано и у неограниченом опсегу на цијелој територији земље без обзира у којој су комуни или републици произведене.

3) Постојеће законске компетенције савезних и републичких органа у надзору над остваривањем прописа о здравственом надзору над анималним намирницама потребно је ригорозније примјењивати. У ту сврху неопходан је одговарајући број савезних и републичких инспекцијских органа.

4) Постојеће прописе који регулишу здравствени надзор над анималним намирницама треба што прије ускладити и допунити са стварним прописима праксе и савремене науке. Нарочито је потребно остварити услове за њихову једнообразну примјену у пракси.

5) Ветеринарско-санитарне инспекторе треба овласти да врше и надзор над остваривањем прописа Правилника о квалитету производа од меса јер су за тај посао стручно високо квалификовани и јер за њега имају највише реалних могућности. Тим ће тај надзор бити и најјефтинији и најефикаснији, јер ће га постојећи ветеринарско-санитарни инспектор вршити истовремено са надзором над здравственом исправношћу сировина и готових производа.

б) Производна дјелатност

Сточарство у Југославији је у задњим годинама доживило знатан преображај у правцу модернизације и интензификације производње напосе у свињарству, перадарству, и говедарству, што је било стимулирано стварањем солидне материјалне основе инструментима привредне реформе. Ветеринарске установе и служба, те ветеринари и ветеринарски техничари су веома успјешно дјеловали у свим тим настојањима око унапређења сточне

производње, не само осигурањем здравствене заштите сточног фонда него исто тако и директивним учешћем и залагањем око побољшања узгоја, исхране, организације репродукције и технолошко-организациских услова производње. Бројни ветеринарски кадрови дјелују не само у организацији производње на крупним фармама и у кооперацији са индивидуалним произвођачима, него је и унутар многих ветеринарских установа са успјехом организована и производња квалитетног расплодног и товног материјала.

Тиме ветеринари и ветеринарски техничари доприносе бржем остварењу интенција привредне и друштвене реформе, а у циљу подизања животног стандарда радних људи кроз обезбјеђење потребних намирница анималног поријекла.

Досадашња успјешна искуства и постигнута резултата указују на потребу да се преко 5.000 ветеринара и ветеринарских техничара и у будуће још више ангажује у даљем активном подизању сточарске производње путем ветеринарско-санитарних мјера и превентиве, те директним редом на стварању што бољих услова и организације интензивне сточарске производње.

I

Знатни успјеси који су постигнути последњих година у производњи у говедарству били су могући захваљујући савременој организацији здравствене заштите и увођењу адекватних технолошких поступака у производњи нарочито на крупним говедарским фармама. За даљи развој производње у говедарству потребно је интензивно радити на подизању крмне базе, увођењу савремене механизације, изради рационалнијег смјештаја и даљој разради мјера здравствене заштите нарочито против болести комплексне етиологије.

Индустријска изградња настамби у сточарству до сада је изграђивана у великој мјери административно и без одговорности за функционалност истих, што је доводило до производње у велике потенцијале а по

некад је и онемогућило. Зато се предлаже да се одобравање пројеката за изградњу сточних настанби повјери групи реномираних ветеринарских и пољопривредних југо словенских стручњака за питање смјештајног простора у сточарству.

Огромне производне резерве у говедарству леже у досад нерационалном коришћењу пашњачких површина наше земље. Ове резерве треба активирати подређивањем политике говедарске производње у природним условима као и већим улагањем у мелиорацију пашњака. Брдско планинска подручја треба оријентисати на производњу телад и подређујући репродукцију за квалитетима паше. Ова телад ће се касније топити у ниским подручјима који имају за то боље услове. Овим би цијела Југославија поста ла јединствено економско производно подручје у говедарској производњи.

Кооперацији са индивидуалним произвођачима треба посветити већу пажњу с обзиром да и ту леже велике неактивирание резерве у говедарској производњи.

Акумулација великог броја грла на друштвеним газдинствима нужно захтијева дубље проучавање физиологије и патологије репродукције, што су основани услови за правилно постављање њене организације и без добро организоване репродукције, базиране на научној основи и у оквирима физиолошке могућности организма у одређеним условима држања и исхране, нема бити интензивирание продуктивности нити економичности узгоја. Због тога, ветеринарски стручњаци требају пуну пажњу и активност да посвете том проблему. Досадашњим својим радом од просјечно 30% не плодности код говеда тај поглед је смањен на око 18%. Постоје реални услови да се он још више смањи и доведе у оквиру рентабилности.

Умјетно осјемењавање домаћих животиња, као најсавременија метода репродукције животиња допринјело је и допринио брзој аелиорацији пасминског састава и повећању производности. На основу усвојеног фонда знања током студија ветеринарски стручњаци били

су пионири организације и спровођења те методе. Умјетно осјемењавање представља и надаље важан фактор унапређења сточарства и сузбијања стерилитета домаћих животиња и захтјева пуну ангажованост ветеринарских стручњака у даљњем спровођењу, организацији и контроли те методе.

Обољења млијечне жлијезде у великој мјери смањују рентабилност узгоја, било директно, смањењем млијека (говеда), било индиректно, немогућношћу узгоја подмлатка (свиње, говеда и др.). Организовани рад на сузбијању обољења млијечне жлијезде, а нарочито хроничних маститида је даљњи и врло важан задатак ветеринарских стручњака у унапређењу производње и очувању здравља људи.

II

У нашем свињарству су у последњем деценију постигнати знатни успјеси у измјени пасминске слике, изградње великих фарми, проширењу кооперације са индивидуалним произвођачима итд. Ипак садашње стање не може задовољити ни обзиром на производњу свињског меса по становнику, а нити на просјечну годишњу производњу по крмачи. Настале нагле промјене и услови донијели су у производњи свиња нове организационе, технолошке и здравствене проблеме, па је зато потребно, да се обрати више пажње њиховом рјешавању и то првенствено организацијом јединственог система селекције, уклањањем сметња у репродукцији, побољшањем организације припуста те појачаним примјењивањем осјемењавања крмача, проширењем асортимента и квалитетним побољшањем крмних смјеса, посвећивањем више пажње плановима и системима при изградњи објеката за свиње, сузбијањем још увијек знатних губитака нарочито код подмлатка и другим мјерама.

Уз примјењивање што успјешније је технологије и здравствене заштите свиња за даљи напредак ове гране неопходно је осигурати више стабилности на тржишту стоке и стручних производа, нарочито у одно

су са цијенама крме и захтјевима тржишта, и тиме омогућити планирање производње на дужи период без штетних честих осцилација.

Свакако је и у будуће потребно појачати организовану производњу свиња како на специјализираним великим свињским фармама тако и проширењем опсега кооперације са индивидуалним произвођачима, те тиме у вези и организацију ветеринарске службе и изобразби ветеринарских кадрова тако усмјерити, да би они могли задовољити потребама интензивне производње свиња.

III

Перадарска производња у протеклом периоду доживила је пун усон и постала једна од битних фактора у производњи анималне бјеланчевине. Створени су основни предуслови за још бржи развој ове гране производње. Ветеринарска служба, ветеринари и ветеринарске индустрије дале су свој пун допринос у развоју перадарства.

Да би се развој ове гране производње још више убрзао и уклониле сметње које у производном процесу и здравственој заштити постоје потребно је, у оквиру доношења прописа о Основном закону о заштити стоке, обухватити и проблематику перадарства.

Неопходно је усвојити опште концепције да при изградњи перадарских фарми, погона за финализацију перадарске производње и свих других погона који учествују у општој превентиви перадарства, неминовно буду консултовани ветеринарски стручњаци.

Општа превентива у перадарству представља нераздвојиви дио производног процеса и за њено провођење неопходно је учешће ветеринарских стручњака који су најпозванији носиоци овога посла.

У оквиру опште превентиве перадарства треба обезбиједити путем прописа и активног учешћа ветеринарских стручњака контролу увоза, карантина и свих послова са на бавном репродукционог материјала.

За провођење опште и специјалне превентиве у перадарству неопходно је саткати мрежу повезаних

специјалистичких, сервисних, дијагностичких и истраживачких установа јер је то једини исправан пут којим се може производна и здравствена ситуација у перадарству одржати на потребном нивоу.

Обзиром на епизоотиолошку ситуацију неопходно је да производни ветеринарски заводи у сарадњи са ветеринарском службом и ветеринарским научним институтима обезбједе заштитна превентивна и љековита средства за масовну примјену у индустријској перадарској производњи.

Неопходно је развијати општу, а нарочито специјалну превентиву у перадарству у кооперацији и код индивидуалних произвођача, посебно у подручјима гдје је достигнут висок степен развоја индустријског перадарства. Носиоци овакве превентиве треба да буду ветеринарске станице.

И даље треба развијати изобразбу ветеринарских кадрова за рад у перадарству путем одговарајућег обима и мјеста у наставним плановима факултета, курсева, постдипломских студија и специјализација.

Ветеринарске станице су на великим подручјима наше земље у протеклом периоду постале носиоци превентиве, организатори кооперације и организатори производње у перадарству. Позитивна искуства оваквог рада показују да је то један од путева за унапређење производње и здравствене заштите перади и да га треба и надаље ширити и развијати.

IV

Овчарство представља врло важну грану сточарске производње у Југославији а с обзиром на екстензивни начин држања оваца постоје велике могућности њеног даљег развитка. У истраживачким програмима нужно је посветити већу важност истраживањима сполног циклуса оваца, интензификацији репродукције, популаризацији и проучавању врста које за себе имају мањи економски значај.

Узгој оваца усмјерити према слиједећим принципима: производња

вуне дати примарну важност. Досадашње нестимулативне цијене вуне довеле су до знатног опадања овчарске производње. Ништа мање није важна производња меса која увелико опскрбљује становништво Југославије са квалитетном храном. С тим у вези треба посебну пажњу посветити изградњи индустрије за прераду и конзервирање овчијег меса. Узгој млијечних пасмина оваца потребно би било усмјерити у правцу стварања биолошких типова за ту специјалну производњу. С тим у вези захватити проблематику производње квалитетних овчијих сирева.

V

Коњогојство још увијек је значајан фактор у нашој народној прилици, а напосе у нашој вањској трговини па му треба посветити пуну пажњу и развијати га у правцу производње коња за рад, клање и за спорт. Енгеле и пастухарне, као селекцијска тијела највишега нивоа, као и удружења произвођача коња су нам код садашњег ступња производње коња у нашој земљи неопходни па је нарочито потребно повећати број ергелских бесплодних грла свих пасмина коња гдје се код нас узгајају, јер је бројно стање и ергела и бесплодних коња у њима прекомјерно смањено, што врло негативно утиче на правилан развој и квалитет нашег коњарства.

VI

У новије вријеме а нарочито последице II конгреса ветеринара и ветеринарских техничара већи број ветеринара почео се је професионално бавити питањима узгоја и здравствене заштите дивљих животиња — дивљачи крзнашца и других — те риба. Наш Конгрес сматра да су та питања од великог значаја а од посебног у погледу проучавања дивљачи као стално присутног резервоара и извора зооноза.

На основу тога те саслушаних реферата и дискусија III конгрес ветеринара и ветеринарских техничара препоручује ветеринарским факултетима да унесу у своје настав

не планове материју узгоја и здравствене заштите дивљих животиња као обавезну дидактичку и научно истраживачку материју а поред тога да организује курсеве и семинаре у циљу специјалистичког дошколовања ветеринара. Коначно конгрес препоручује нашој научној и стручној ветеринарској штампи да из ове материје стално објављује прилоге.

VII

Индустрија крме и крмних додатака допринијела је неизмјерно у унапређењу говедарства, свињарства и перадарства. Интензивна производња, међутим, на бази великих агломерација стоке друштва неких газдинстава донијела је собом „нову“ патологију а тим и нужност тражења нових путева у рјешавању новонастале проблематике. Треба развити нова подручја као што је хигијенска исправност крмива, напосе анималног поријекла (бактериологија) и биљног (микологија); — истраживање степена индустријализације исхране животиња односно до које границе се удаљити од природног начина исхране, нарочито што се тиче репродукцијских стада односно запата, јер је пракса показала да се бројна обољења и сметње управо највише јављају на репроматеријалу па и у случајевима пуне опскрбљености по садашњим нормативима.

Нарочито велику улогу могла би одиграти индустрија сточне хране у овчарству путем врло широких могућности производње јефтиних смјеса које једино може економски поднијети овчарство, и то коришћењем и прерадом отпадака који се јављају као нуз производи у индустрији крме за остале врсте домаћих животиња (кочанка кукурузног клица, љуске од сачми и сл.) као и прерадом ивица црногорце које се у великој мери као баласт шумарства јављају при сјечи шуме. Научна а затим стручна разрада ове проблематике и примјене резултата након тога увелико би допринијели развоју управо привредно неразвијених крајева који се готово поистовјећују са овчарским ареалима.